

Ravnatelj kora Zagrebačke katedrale

Miho Demović, Zagreb

Miho Demović

Zagrebačka je prvostolnica poput ostalih europskih katedrala imala već od svog nastanka uz niz ostalih službenika i skupinu vrsnih pjevača koji su brinuli da se određeni bogoslužni čini vrše uz pjevanje (osobito u svečanom bogoslužju). U rimskom se bogoslužju prva takva skupina pjevača pojavljuje godine 595. kada je odredbom pape Grgura Velikog, slavnoga obnovitelja crkvenog pjevanja Zapadne crkve, odijeljena đakonska služba od pjevačke tj. da đakoni ubuduće imaju pjevati samo biblijska čitanja, a ostale dijelove pjevanog bogoslužja skupina pjevača koja je dobila ime *schola cantorum*, a pjevači naziv *cantores*. Crkva je zahtijevala da pjevači, osim odgovarajućih pjevačkih sposobnosti, imaju i završeni studij teologije što pokazuje primjerice i bula pape Honorija III. iz godine 1219. naslovljena dubrovačkom nadbiskupu metropolitu i njegovim sufraganima u kojoj se određuje da dubrovačku katedralnu školu u trajanju od pet godina trebaju pohađati uz ostale klerike i pjevači (*cantores*).¹ Prema zagrebačkom benediktionalu MR 89 iz XII. st. pjevačku službu se držalo, čini se, nižim redom kako to pokazuje obrazac s naslovom *Ad ordine(m) cantoru(m)* (ređenje pjevača)². *Cantores* su redovito u srednjem vijeku imali i svećenički red što se naglašava u njihovu naslovu obrascem *presbyter N.N. cantor ecclesiae N.N.*³ Pjevači su uživali crkvene nadarbine ili ih je plaćao Kaptol ili biskup. Službenim nazivom osim već spomenutog *schola cantorum* u arhivskoj građi bilježeni su i izrazom *chorus cantorum*. Na čelu im je bio ravnatelj kora koje se je u redovničkim

crkvama nazivao *moderator chori* a u kaptolskim *canonicus cantor*. Služba kanonika kantora kodificirana je u statutima brojnih europskih Kaptola. Iz njih se vidi da je kanonik kantor bio dužan upravljati svime što se u crkvi čita ili pjeva i prvi započeti pjevati psalme, antifone i ostale skladbe koje su se zorno izvodile u bogoslužju pa i one koje su se izvodile u ranom višeglasju (dijafoniji) kako se to dokumentirano može potvrditi primjerice odredbom zapisanom u *Ordo Officiorum* iz Siene iz godine 1213.⁴ Najstarije odredbe o zagrebačkom kanoniku kantoru zabilježene su, koliko je poznato, u prvom statutu zagrebačkog Kaptola iz godine 1334. Taj statut nazivao se *Album capitulare*, jer je bio uvezen u bijelu kožu i *Liber acclavatus* jer je bio pričvršćen (zakovan) verigom i čavlima u sakristiji da se ne bi iznosio izvan katedrale i kakvom posudbom otudio. Napisao ga je kanonik arhidakon Ivan Gorički, kojeg je kanonikom imenovao Augustin Kažotić godine 1319. Statut je bio na snazi sve do godine 1794. kada je biskup Maksimilijan Vrhovec reformirao zagrebački Kaptol i Prebendarski zbor nametnuvši novi statut.⁵ Po prvom statutu kanonik kantor ima dostojanstvo kaptolskog štožernika odmah nakon prepozita i kaptolskog lektora, te dužnost predstojnika svim službenicima u pjevanom bogoslužju i obvezu poučavanja u glazbenoj umjetnosti klerike koji pohađaju katedralnu školu. Njegova je dužnost također odrediti sve pojedinosti o crkvenom pjevanju u katedrali. U toj službi pomaže mu zamjenik koji ima naziv subcantor.⁶ Ivan Gorički ističe da je spomenute odredbe o kanoniku kantoru donio biskup Augustin Kažotić (zagrebački biskup od 1302.-1326.).⁷ Međutim ustanova kanonika kantora postojala je i prije Augustina Kažotića jer se u nekim arhivskim dokumentima spominju kantori Puginus 1230., Pangracius 1235., Petrus 1243., Andreas 1249., Buza 1261., Crachynus 1270., Pancratius 1303. godine.⁸ Na temelju istražene arhivske građe od Augustina Kažotića do drugog desetljeća 20. stoljeća tu je dužnost obnašalo 66 kanonika. Njihova imena poredana godinom imenovanja su slijedeća: 1312. Petrus, 1322. Johannes Paulus, 1328. Martinus, 1340. Nicolaus, 1350. Stephanus, 1358. Paulus, 1387. Andreas, 1391. Nicolaus, 1397. Johannes, 1454. Bartholomeus de Stein, 1486. Johannes de Moracha (Moravča), 1498. Mathias de Dombro, 1503. Andreas Chesius, 1502. Seraphinus, 1508. Stephanus, 1515. Bartholomeus de Capolna, 1535. Valentinus, 1542. Mathias Brumanus, 1550. Anthonius de Rosyako, 1555. Benedictus Dobrinus, 1567. Johannes Dobrinus, 1571. Martinus Zempchinus, 1586. Nicolaus Micatius, 1596. Blasius Giurak, 1602. Johannes Mattkovich, 1612. Mathias Sifrnich, 1614. Nicolaus Jalkolzci, 1631. Thomas Burych, 1633. Nicolaus Dyanessevich, 1644. Martinus Kuchtich, 1648. Ambrosius Jazkay, 1665. Johannes Skerlecz, 1643. Johannes Jagatich, 1659. Johannes Missich, 1668. Gregorius Missich, 1669.

Stephanus Bagolj, 1670. Georgius Orehovachky, 1687. Paulus Antonius Cheskovich, 1694. Michael Laczkovich, 1704. Thomas Kovachevich, 1710. Franciscus Novachich, 1727. Georgius Reess, 1745. Petrus Matthachich, 1752. Adamus Sztepanich, 1758. Sigismundus Schitaroczy, 1766. Marcus Gerlichich, 1786. Johannes Sibarich, 1793. Johannes Dominicus Vukassovich, 1800. David Johannes Pizetty, 1801. Ignatius Stephanus Jellachich, 1815. Georgius David Pandurich, 1839. Franciscus Xaverius Koritich, 1847. Johannes Birling, 1853. Antonius Vukanovich, 1850. Martinus Pavchecz, 1870. Franciscus Lalabar, 1876. Franciscus Milasinovich, 1884. Paulus Gugler, 1884. Georgius Krizanich, 1886. Stephanus Matkovich, 1890. Nicolaus Horvat, 1911. Franciscus Ivekovich, 1915. Johannes Hangi.⁹

Ovom broju kanonika kantora treba dodati isto toliko ako ne i veći broj *subcantora* koji su kantore najprije zamjenjivali, a zatim ukoliko bi se pokazali sposobnima i nasljeđivali.

Oni su istodobno s kanonikom kantorom upravljali crkvenim pjevanjem, a u slučajevima, kad su kantori bili zapriječeni osobno vršiti svoju dužnost i zamjenjivali. Tako je to teklo sve do novih kaptolskih odnosno prebendarskih statuta objavljenih za biskupa Maksimilijana Vrhovca godine 1794. od kada korom ima ravnati (*chorum dirigere*) succentor iz redova prebendara, koji se zatim u arhivskoj građi naziva *director* i *regens chori*.¹⁰ Prvi je, koliko je poznato, tu službu obnašao Josip **Juratović** godine 1825.-1871., zatim Franjo **Kostanjevac** od 1871.-1910., pa Filip **Hajduković** od 1910.-1942. te Albe **Vidaković** od 1942.-1964. a nakon Vidakovića 1964.-1970. i 1980. – do danas Miho **Demović**; u međuvremenu od 1970.-1979. Marijan **Mihelčić** i Ljubomir **Galetić**. Kanonici kantori do 18. stoljeća a nakon toga subcantori odnosno regensi kora stožerne su glazbene osobe u 900 godina prošlosti zagrebačke katedrale koji su svojim djelovanjem uvelike obogatili glazbeni život u Zagrebu, ostavivši u nasljeđe hrvatskom narodu pravu riznicu duhovne glazbe. Nemoguće je u kratkom referatu osvijetliti život i rad tolikog broja ravnatelja kora koji su tu službu obnašali u devet stoljeća prošlosti zagrebačke katedrale, pa se treba zadovoljiti slijedećim utvrđenim činjenicama: 1. da su redovito bili domaći sinovi rođeni u Zagrebačkoj (nad)biskupiji, visoke teološke naobrazbe sa završenim studijem u jednom od inozemnih hrvatskih kolegija (Beč, Bologna, Rim) i postignutim akademskim naslovima pojedinih crkvenih zanosti; 2. da su redovito posjedovali iznimnu prirodnu glazbenu nadarenost osobito u pjevanju i solidnu glazbenu naobrazu koju su stekli ponajprije u zagrebačkoj Kaptolskoj školi, a zatim u jednom od spomenutih inozemnih kolegija; 3. da su uvelike unapređivali izvođačku praksu crkvenog pjevanja u katedrali, i glazbene sposobnosti zagrebačkog klera kao učitelja glazbe u Kaptolskoj školi; 4. da su bili u starijem razdoblju do nastanka

tiska i skriptori crkvenih glazbenih priručnika, a u kasnijem razdoblju 19. i 20. stoljeća i skladatelji mnogih crkvenih skladbi. U potvrdu spomenutoga evo i nekoliko podataka:

Ad 1. U razdoblju npr. jednog stoljeća, točnije od 1649. do 1745. izredalo se je deset kanonika kantora i jedan subcantor redom s hrvatskim prezimenima i završenim studijem u bečkom ili rimskom kolegiju. Po godini preuzimanja kantorske dužnosti moglo bi se njihova imena poredati slijedećim redoslijedom: 1648. g., Ivan Skerlec započeo studij u Beču 1642. godine, 1657. g. Ivan Jagetić započeo studij u Beču 1641. godine, 1659. g. Ivan Mišić započeo studij u Beču 1629. godine, a nastavio u Rimu 1634., godine, 1670., g. Djuro Orehovački započeo studij u Beču 1653., godine, 1687. g. Pavao Antun Češković započeo studij u Beču 1675. godine, 1691. g. Toma Kovačević započeo studij u Rimu 1684. godine, 1699. g. Stjepan Bagolj započeo studij u Beču 1659. godine i 1754. g. Petar Matačić započeo studij u Beču 1706. a nastavio u Rimu 1709. godine, te subantor Nikola Stanislav Pepelko godine 1713. započeo studij najprije u Beču 1701., a zatim nastavio u Bologni 1704. Slične podatke bi se moglo iznijeti i za preostala stoljeća.

Ad 2. U arhivskoj građi za određeni broj kantora nalaze se pohvalni izrazi o glazbenim vještinama osobito u umijeću pjevanja. Tako primjerice na nadgrobnoj ploči kantora Đure Orehovačkog piše da je bio *cantor celebrimus*, u Kaptolskoj kronici za Tomu Kovačevića da je bio *cantor insignis*, i za Franju Novačića *cantor extra Zagrabiam nullus melior*, te za Nikolu Stanislava Pepelka da je bio *vir magnus in cantu*, a za Mihaela Lackovića da je bio *cantor insignis cathedralis ecclesia zagrabienensis*.¹²

Prvu glazbenu naobrazbu zagrebački kantori dobivali su u katedralnoj školi u kojoj se je snagom statuta iz 14. stoljeća osobito snažno poučavala crkvena glazba. Postojali su u školi *dies musices* (dani za poučavanje glazbe) i to su bili osam dana prije Božića, Uskrsa izuzevši Veliki tjedan kad je trebalo posebno uvježbavati pjevanje za obrede tih dana, zatim dva dana prije četiri blagdana Majke Božje, Uzvišenja Svetog Križa, Rođenja Svetog Ivana Krstitelja, Svetog Mihovila, Sviju Svetih, Petra i Pavla, Svetog Stjepana kralja, Svetog Ladislava, te niz drugih blagdana koji su imali vlastita čitanja. Svakog tjedna redoviti *dies musices* bila je subota. U statutu se posebno navodi da učenici napjeve trebaju zapisivati što se naznačuje izrazom *cantum scribendum*.¹³ U bečkom i bolonjskom kolegiju također se gajila obavezna pouka u pjevanju kako se navodi u bolonjskoj kronici da je uvedena 1689. g. *studium cantus ad normam Collegii Viennensis* (pouka u pjevanju po programu bečkog kolegija).¹⁴ Tomu treba istaknuti da se je glazba predavala i kao posebna disciplina na sveučilištima Beča, Bologne i Rima i da su tokom redovitog studija

zagrebački budući kantori na tim učilištima sticali i solidnu glazbenu naobrazbu.

Ad 3. O visokoj izvođačkoj praksi svjedoče toliki stari kodeksi, rukopisna i tiskana muzikalija koje se čuvaju u zagrebačkim knjižnicama i arhivima, a od 19. stoljeća k tomu još i novinski izvještaji na temelju čega se može ustanoviti što se i kako pjevalo kroz minulih devet stoljeća u zagrebačkoj katedrali. Iz letimičnog uvida s lakoćom se može naslutiti da se u Zagrebu zaslugom ranatelja katedralnog kora vrsno i skladno pjevalo do 19. stoljeća po načinu pjevanja staroga zagrebačkog obreda, koje se je znatno razlikovalo ne samo obzirom na napjeve od drugih europskih crkava, nego i u pogledu teoretskih načela, kako pokazuje i jedan pano, koji se danas čuva u inozemstvu, (od kojega posjedujem fotografiju), a služio je kao početnica ili uvod u način pjevanja po zagrebačkoj tradiciji i na kojem između ostaloga u tumačenju posebnosti zagrebačkog pjevanja stoji: *tria sunt claves cantus duri, neque aliquid officit quod intra lineam sit sicut non obstat in cantu B molli et hec a fundamento chori vetustissime huius Zagradiensis ecclesiae dicta sunt satis. (tri su ključa pjevanja u duru, niti se što pjeva unutar crtovlja što ne opstoji u pjevanju u molu i to od ustanovljenja kora prastare ove zagrebačke crkve i nek je o tome dovoljno rečeno).*¹⁵ Umjetnička razina pjevanja posebno se je snažno uzdigla zaslugom četiriju regensa chori koji su djelovali u drugoj polovini 19. i prvoj polovini 20. stoljeća. To su Josip **Juratović**, regens chori 1825. do 1871.¹⁶ osobito zaslužan uvođenje polifone suvremene glazbe uz pratnju orgulja i orkestra i oko ustrojstva najstarijega hrvatskog pjevačkog zbora¹⁷ (Ilirsko skladnoglasja društvo) i koralističkog zbora, zatim Franjo **Kostanjevac** regens chori od 1871.-1910. zaslužan za izvođenje skladbi cecilijanskih skladatelja, Filip **Hajduković** regens chori od 1910. do 1942. zaslužan za uvođenje koralnog pjevanja po solesmeskom izdanju, klasične polifonije i ustrojstva mješovitoga muškog zbora u kojem su soprane i alte pjevali stipendisti orfanotrofija,¹⁸ te Albe **Vidaković** 1942.-1964. svestrano naobraženi glazbenik, osnivač *Instituta za crkvenu glazbu*, kojom ustanovom je postavljeno crkveno glazbeno školstvo na razinu velikih kulturnih naroda.¹⁹

Ad 4. U Zagrebu se čuva značajni broj koralnih kodeksa čiji nastanak teče od 12. do 19. stoljeća. Međutim oni najstariji *Ordo ecclesiae* Mr 165, *Sakramentar* MR 126, *Benedikcional* MR 89, *Beneventanski misal* MR 166, te *Misal* iz 13. st. MR 70, *Brevijar* iz 13. st. MR 70 kao i nekoliko drugih kodeksa bez neuma, nisu čini se, napisani u Zagrebu niti ih je donio biskup Duh u Zagreb, kako je tvrdio D. **Kniewald**, već su donešeni u Zagreb nakon provale Tatara i pustošenja katedralne crkve 1242., najvjerojatnije iz Dalmacije, a od 14. stoljeća u Zagrebu postoji skriptorij čiji su se produkti sačuvali i to 11

brevijara, 8 misala, više graduala, antifonara, kantuala, procesionala i pasionala.²⁰ Osim toga zagrebačka je crkva tiskala značajan broj knjiga po vlastitom obredu: *brevijar* 1484. i 1575. te 1687, *misal* 1511., *Cantuale processionum* 1751., *Ritual* 1729., i 1976., te opsežnu pjesmaricu *Cithara octochorda* god. 1701., 1723. i 1757.²¹ Zagrebački katedralni skriptorij nije dobio još svoga istraživača pa ovo što iznosim može poslužiti samo kao poticaj budućim istraživačima, a ne kao konačni zaključak.

Za najveći broj koralnih knjiga ne zna se do danas ime skriptora, što nije rečeno da daljnja istraživanja neće otkriti. Za manji dio se zna, da su ih pisali kanonici subcantori i kantori Zagrebačkog i čazmanskog Kaptola ili ih pak dali pisati. Tako je kantor *Matija de Dombre* platio literatu Stjepana da napiše antifonar za katedralu i sam se brinuo za nabavu pergamene, pisačkog stola i ostalih potrebnih stvari u izradi takvog kodeksa,²² a Kanonik subcantor Nikola Pepelko pisao je Gradual MR 6 od godine 1719. do 1720. a vjerojatno i niz drugih koralnih knjiga za kojega je u Kaptolskoj kronici (Memorijalu) zapisano da je bio *vir magnus in cantu in scriptura gotica et ordinaria* te izjava samog Pepelka da ga je Kaptol u mlađim godinama zadužio za pisanje koralnih knjiga iz čega proizlazi da je najveći broj kaligrafski izrađenih knjiga tog stoljeća poteklo iz njegova pera ili napisano pod njegovim nadzorom.²³ U to vrijeme uz Pepelka zabilježeni su kao skriptori Kristofor Peršić,²⁴ Kristofor Vodopija i Nikola Stepatić.²⁵ Tko je sastavio rukopisni, predložak za tisak triju izdanja *Cithara octochorda*, i *Cantuale processionum* do danas nije pouzdano utvrđeno. Ako se uzme opseg posla u pripremanju rukopisa za tisak za čiju izradu bi trebao jedan pisar oko godinu dana uz uvjet da se od njega nisu zahtijevali nikakvi skladateljski ili pjesnički zahvati treba držati da se iza tog pothvata krije tim pisara, kojima je rukovao kanonik kantor. Daljnja istraživanja možda će u tom pogledu otkriti i njegovo ime. Četiri spomenuta posljednja regensa chori – **Juratović**, **Kostanjevac**, **Hajduković** i **Vidaković** – svaki na svoj način je zaslužan i za skladateljsku djelatnost. Josip Juratović skladao je izvrsni *Requiem* za tri muška glasa i orkestar i niz drugih skladbi, a obradio je i nekoliko popjevaka iz *Citharae octochordae* za muški zbor.

Od Franje Kostanjevca sačuvano je također nekoliko obrada (za muški zbor) popjevaka iz *Cithare*. Filip Hajduković je zaslužan kao glazbeni pisac s područja gregorijanskog koralala, a Albe Vidaković svestran glazbenik ostavio je značajni broj muzikoloških rasprava, od kojih se posebno ističe ona o Vinku Jeliću, kasnobaroknom hrvatskom skladatelju čije je djelo izdao uz vlastiti basso continuo, zatim značajni broj misa

latinskih i staroslavenskih od kojih treba posebno istaknuti istarsku, te niz moteta i pobjevaka.²⁶

Regensu kora u poslu su pomagali zamjenici subcantori ili sukcentori, ali i orguljaši koji su u ranijem razdoblju bili redovito kanonici ili svećenici i to: 1488. Andreas, 1498. Johannes, 1505. Hieronimus, 1504.-1512. Emericus 1535.-1545. Christophorus, 1547.-1550. Sebastianus, 1575.-1581. Sigismundus, 1581. Joakim, 1585. Christophorus Holknep, 1592. Mihael Sinfridius, 1630. Gregorius Strukell, 1640. Adam Puhar, 1710. Ivan Sebetić, 1718. Ivanović Organista, 1721. Andrija Josip Kokolj, 170. Dragutin Ferdo Kokolj, 1777. Blaž Rožman, 1779. Franjo Mesner, 1789. Juraj Španger, 1823. Josip Juratović, 1825. Zaharija Zellner, 1825. Vatroslav Kolander, 1912. Franjo Dugan. U svemu do Anđelka Klobučara 26 orguljaša. Do godine 1640. orguljaši su bili ujedno i kanonici, a poslije 1687. redovito svjetovnjaci.²⁷ Za razliku od kanonika kantora i regensa chori koji su bili mahom svi s hrvatskim prezimenima orguljaši nose u korijenu većinom njemačko prezime. Oni su bili najbliži suradnici regensa kora. Po statutu iz godine 1794. izričito je bila zabranjena upotreba drugih instrumenata u zagrebačkoj katedrali, a pjevanje uz pratnju orkestra uvedeno je tek za vrijeme regensa chori Josipa Juratovića. Po istom statutu svaku vrst pjevanja pratile su obavezno orgulje izuzevši razdoblje kad su po liturgijskim propisima orgulje trebale šutjeti npr. Veliki tjedan.

Pjevački zbor ili chorus kojim su ravnali zagrebački regensi bio je sastavljen od 28. aktivnih kanonika do godine 1878. kada je Josip drugi taj broj reducirao na samo šest. K tomu je u koru pjevalo 12 prebendara i 12 korskih svećenika i od godine 1582. i određen broj čazmanskih kanonika koji su se, bježeći pred Turcima, sklonili u Zagreb i djelovali u sklopu zagrebačke katedrale, zatim određeni broj đaka i studenata Katedralne škole. Da se nadomjesti nedostatak klerika koji su godine 1787. bili premješteni u Središnje sjemenište u Pešti a broj kanonika reduciran, biskup Vrhovac je u sporazumu s Kaptolom pozvao iz Beča šest pjevača profesionalaca i ustrojio koralistički zbor.²⁹ Nakon dvije godine opet je otvoreno zagrebačko sjemenište te su đaci i studenti bogoslovije nastavili pjevati skupa s koralistima, ali sada zahtjevnije skladbe, a povremeno i uz orkestar. Tim je činom crkvena glazba u katedrali postavljena na nove temelje. Od tada kanonik kantor postaje naslovni ravnatelj crkvenog pjevanja, dok ulogu dirigenta preuzima izobraženi glazbenik koji se naziva *director chori*, a kasnije i *regens chori*, koji po statutima Kaptola treba biti svećenik. Iz ugovora s prvim koralistima iz godine 1788. proizlazi da su bili dužni svaki dan od 9-10 i 15 – 16 pjevati uz pratnju orgulja u

obredima u katedrali, poučavati puk u pučkom pjevanju, pjevati u ophodima i odgajati u glazbi jednog dječaka, bilo vlastitog sina ili nekoga drugog koga sami izaberu. Ova naredba pokazala se višestruko plodonosna, jer su katedralni koralisti učinili korak više, pa su proširili pouku obučavajući u glazbi mnoge Zagrepčane, posebno J. Wisner čiji su učenici bili i Ivan Padovec, Fortunat Pintarić, Mijo Hajko, Josip Juratović i sam Vatroslav Lisinski, pa se s pravom može tvrditi da su oni položili temelje suvremenoga glazbenog umijeća u Zagrebu i šire u čitavoj Hrvatskoj.³⁰

Novost uvodi Filip Hajduković po povratku sa studija crkvene glazbe u Regensburgu godine 1905. kada osniva dječaćki zbor koji je nastupao skupa s koralistima i bogoslovima.³¹

Ratne i poratne prilike godine 1945. dovele su do ukinuća orfanotrofija, pa je Albe Vidaković pokušao izabrati iz malog sjemeništa na Šalati nove pjevače – dječake, ali doskora i to je propalo nakon uredbe, da djeca vjerskih škola trebaju najprije završiti osmogodišnje školovanje izvan sjemeništa, pa je nadalje zbor djelovao u muškom sastavu od koralista i studenata bogoslovije. Od vremena bisupa Vrhovca bio je uveden običaj da za vrijeme velikih svečanosti u katedrali nastupa i orkestar Glazbenog Zavoda i pjevači diletanti, a kasnije i zbor opere. Kako su te izvedbe dugo trajale i pjevanje uz bučnu pratnju ženskih glasova bilo od klera manje prihvaćeno i nazvano "cika i buka" to je broj takvih nastupa sveden samo na šest blagdana u godini. Tim zborom dirigirao je Antun Stöckl, Ivan Zajc i drugi.³¹

Pjevalište zagrebačke katedrale na kojem su nastupali regensi nije u prošlosti uvijek jednako izgledalo. Do 1799. katedrala je bila pregrađena pa su uz svećenički kor postojale i tri galerije od kojih je srednju dao srušiti biskup Vrhovac spomenute godine. Na sjevernoj galeriji bile su smještene orgulje. Današnji kor izgrađen je tek godine 1835. Zbor kanonika, prebendara, koralnih svećenika i čazmanskih kanonika nastupao je u svećeničkom koru, dok su koralisti nastupali samo na pjevačkoj galeriji i kasnije na pjevalištu. Nisu svi pjevači u svim obredima bili uvijek u punom sastavu. Na pojedine blagdane i pojedine dijelove bogoslužja pjevali su svi skupa, druge pak klerici i koralisti na pjevalištu, neke dijelove samo koralisti, a neke pak četiri svećenika obučena u plašteve ispred ambona, koji su se zvali choratores.³³

Repertoire se do reforme odnosno ukinuća zagrebačkog obreda tj. do godine 1787. sastojao od tradicionalnoga zagrebačkog načina pjevanja koje je kodificirano u mnogim kodeksima.³³ Ti napjevi nisu proučeni, a može se reći ni proučavani, pa nije moguće o njima dati

podrobniji opis. Meni se čini, da se radi o vrlo ljupkoj varijanti gregorijanskih napjeva prilagođivanoj kroz stoljeća zagrebačkom ukusu. Neki dijelovi su pjevani i u ranom višeglasju. Bisup Vrhovac reformom Kaptola 1894. g. naredio je da se izrade novi pjevački priručnici, a stari po zagrebačkom obredu pohrane u knjižnicu.³⁴ Nakon toga nabavljeni su novi priručnici za pjevače i ostale liturgijske knjige za svećenike koje su tiskane u Veneciji i Beču sredinom 18. stoljeća koje su služile sve dok nije uvedeno pjevanje gregorijanskog koralna po restauriranim izdanjima iz Solesmesa, koje je prvi uveo Filip Hajduković a kasnije uspješno proveo Albe Vidaković. Višeglasno pjevanje uvedeno je za ravnanja korom Josipa Juratovića. Njegov nasljednik Franjo Kostanjevac (1871-1910) proširio je repertoire skladbama njemačkih cecilijanaca kao što su bili Ebner, Haller, Mitterer i drugi. Filip Hajduković i Albe Vidaković uvode pjevanje klasične vokalne polifonije, a k tomu Albe Vidaković i svoje vlastite skladbe i skladbe onodobnih hrvatskih cecilijanaca F. Dugana, Krste Odaka, M. Stahuljaka i drugih.

Uz pjevanje na latinskom jeziku dio bogoslužja uz sudjelovanje naroda pjevalo se je na hrvatskom jeziku i to do reforme biskupa Vrhovca na kajkavskom narječju, a nakon toga na štokavskom. Za potrebe te vrste pjevanja tiskana su od 1701. (kada je izašla prva *Cithara octochorda*) do 1934. (kada je izdan kantual) mnoge pjesmarice. U njima su tiskani brojni napjevi pučkih popjevaka, koji su stoljećima nastajali u zagrebačkoj nadbiskupiji. Osim pučkih popjevaka na hrvatskom su se pjevali i neki drugi dijelovi bogoslužja kao npr. *Muka* na Cvjetnicu i Veliki Petak kodificirana u Peršićevu kantualu 1683. sa prelijepim ljupkim napjevom za koju Krčelić navodi da je narod hrli slušati, jer mu se uvelike sviđa. U toj mucu se nalazi veoma ljupki završnio dio, koji svakako spada među najdražesnije koralne melodije uopće.³⁵

Uz brigu za crkveno pjevanje ravnatelj kora zagrebačke katedrale su kao crkveni uglednici obavljali u ime Kaptola i mnoge druge službe. Ovom prigodom jubilarne 900. godine osnutka zagrebačke biskupije bilo bi potrebno naglasiti da su se mnogi kantori proslavili u borbama protiv Turaka kao zapovjednici Sisačke, Topličke i drugih tvrđava, i može se na temelju povijesne građe tvrditi, da nije bilo ovih hrabrih kantora, kao i ostalih kaptolskih uglednika zapovjednika utvrda koje je sam Kaptol podizao, da bi danas možda Zagreb bio Sarajevo, a Zagorje Sandžak.³⁶

Ocjenujući doprinos ravnatelja kora zagrebačke katedrale od njezina postanka do današnjih dana možemo s pravom istaći da su stoljećima baš oni bili stožerne lič-

nosti glazbenog života u Zagrebu i da je njihova zasluga ne samo lijepo pjevanje i muziciranje u zagrebačkoj katedrali nego i u gradu Zagrebu i čitavoj biskupiji.

Njima zahvaljujemo da je zagrebačka crkva sačuvala toliki broj koralnih kodeksa kojim bi se ponosili mnogi europski gradovi – i jedan arhiv – *Arhiv glazbenog društva Vijenac* pod čijim je budnim okom društvo nastalo, raslo i namrlo zbirku muzikalija po značaju ravnu *Arhivu samostana Male Braće u Dubrovniku* i *Glazbenog Zavoda u Zagrebu* koji se smatraju najznačajnijim u Hrvatskoj. Zatim veliku riznicu suvremene crkvene glazbe koja je izašla tiskom u Zagrebu od prvotiska *Citharae octocordae 1757.* do danas. Na poseban način treba istaći bogatstvo crkvene pučke popijevke koja se razvila po europskim uzorima i silno obogatila Crkvu u Hrvata, koja ju je nakon drugog vatikanskog koncila posvuda preuzela od zagrebačke nadbiskupije.

Ti brojni prethodnici učinili su da je Zagreb i na području crkvene glazbe postao hrvatska metropola s kojom se ponosi svaki Hrvat katolik.

BILJEŠKE

- 1 Usp. DEMOVIĆ, M. *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj Republici od početka XI. do polovine XVII. stoljeća*, Zagreb 1981., str. 45. Bula se čuva u Dubrovačkom historijskom arhivu pod signaturom ASMM XIII, 34. Čini se, da predstavlja najstariji sačuvani dokument o visokom školstvu u Hrvatskoj.
- 2 Taj kratki obrazac glasi: "Tunc inveniente ep(iscop(o) redeant singuli ad loca ubi ante steterunt et vocent(ur) ab archidiacono nominatim electi cantores hoc modo. Cantores accedite. Illi cu(m) adcesserint det eis ep(is)c(opus) officiu(m) cantandi. *Ordo cantoru(m)*. Psalmiste id est cantores possunt absq(ue) p(re)sentia epi(scopi) sola missione pr(es)b(ite)ri officiu(m) suscipere cantandi dicente illis pr(es)b(ite)ro vel potius ep(iscop)o et dante eis antiphonariu(m) in manus sic dic(en)s: Videte ut q(uo)d ore cantatis, corde credatis et q(uod) corde creditis operib(us) campleatis. Tunc recedant cantores. (Usp. MR 89, fol. 86' u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu).
- 3 Tako se u dubrovačkim arhivskim dokumentima iz 1379. g. susreću pjevači *presbyter Georgius cantor sancti Ludovici de Vigiliis* i *presbyter Ludovicus cantor ecclesiae sanctae Mariae Maioris*. (Usp. M. Demović, *Glazba i glazbenici...* str. 45).
- 4 Usp. FISCHER, K. von, *Das Kantorenamt am Dom von Siena zu Beginn 13. Jahrhunderts*, *Festschrift Karl Gustav Fellerer*, Regensburg MCMLXX, str. 155-157.
- 5 Usp. DEMOVIĆ, M. *Glazbena djelatnost Augustina Kažotića, Sveta Cecilija*, XXXIX, Zagreb 1969., str. 76-78 i 106-110.

- 6 Taj tekst glasi: "Cantor nostre ecclesie ex vi denominationis eiusdem cantoratus, qui est dignitas vel potius personatus, optinet locum in choro dextro circa prepositum nostre ecclesie et vocem in capitulo immediate post lectorem habet. Hic omnibus ministris, quod canendo publice in maiori ecclesia expediatur, preest. Nam talis cantus, oraciones sunt, que fiunt in personam totius populi i dicantur tales oraciones vocales. (Slijedi podulji odlomak o značaju molitve i posta na temelju pisanja Svetog Augustina i Svetog Jeronima i isto tako dulji tekst o crkvenim zvonima i njihovoj upotrebi i zatim) Officio cantoribus incubit similiter chorum frequentantes clericos quoscumque instruere ad artem musicam, et periciam cantandi in divino officio ordinate ad laudem domini nostri Ihesu Christi, quamvis hec per succentorem conserunt ex ordinatione et commissione cantoribus. (Slijedi kraći odlomak u kojem se određuje da succentor za poučavanje od klerika ne smije tražiti plaću i zatim) Dies musices artis predictae instructioni deputati, existunt: Primo ante festum natiuitatis dominice dies octo immediati. Item ante festum resurrectionis dominice similiter octo mediati scilicet preter diem palmarum, cene domini, parasceven et sancti sabbati. Item duo dies precedentes non feriati, festa quator beate virginis singula, exaltacionis sancte crucis, sancti Johannis baptiste, beati Mychaelis archangeli, omnium sanctorum, beatorum Petri et Pauli apostolorum, sanctorum Stephani et Ladislai regum. Item singuli dies precedentes festa proprias habencia ystorias, et dies sabbati semper pro diebus dominicis, nisi tunc festum occurat, pro quo feria sexta cedat cantorie. Incipit autem dies cantorie quolibet ex premissis a vesperis precedentis diei, videlicet quando prima campana sonare incipiet ed vespas vel pulsari et sic usque sero vacabunt scholares huismodi da cantum scribendum pro die vel diebus futuris, prout succentori videbitur expedire. (Navedeno po Statutu Capituli Zagrabiensis saeculo XIV. objavljenih u I.K. Tkalčić, *Monumenta historica episcopatus zagrabiensis* II – Povjestni spomenici Zagrebačke Biskupije II, Zagreb 1874., str. 80-81).
- 7 Usp. TKALČIĆ, I. K. *Monumenta...* str. 78.
- 8 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci o zagrebačkim kanonicima od godine 1193. do 1924.*, rukopis u knjižnici Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu pod sign. 1729212. str. 8, 12, 13, 17, 24, 38, 50.
- 9 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci...* str. 56, 65, 75, 82, 92, 99, 120, 125, 135, 191, 233, 235, 263, 272, 277, 310, 323, 360, 374, 377, 405, 413, 427, 459, 461, 481, 504, 527, 534, 540, 562, 569, 573, 582, 589, 600, 642, 647, 676, 690, 705, 749, 770, 818, 832, 864, 872, 890, 893, 900, 909, 932, 940, 948, 956, 976, 988, 989, 991, 1002, 1014, 1018, 1030, 1038.
- 10 Usp. *Statuta Capituli et Collegii praebendorum zagrabiensium cum decretis cathedralis zagrabiensis anno 1852. recompacta*, Zagreb 1912., str. 67, 188.
- 11 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci...* str. 569, 562, 540, 573, 589, 642, 676, 600, 749, 740, 741.
- 12 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci...* 590, 676, 690, 741.
- 13 Usp. TKALČIĆ, I. K. *Monumenta...* str. 82. Vidi tekst pod bilješkom br. 6.
- 14 ACCORSI, L. M. i BRIZZI, G. P. *Annali del Collegio Ungaro – Illirico* di Bologna 1553 – 1764. Bologna 1988, str. 190.
- 15 Fotografiju mi je poklonio prof. Darko Vadić. Pano je naslikan višebojno. Pri vrhu u sredini lik je biskupa Kažotića u biskupskom odijelu, a s lijeve i desne strane na podu kleče po četiri klerika katedralne škole. Vidi ovitak korica M. Demović, *Zagrebački sekvencijar*, Zagreb, 1994.
- 16 Josip Juratović rodio se je u Karlovcu 31. XII. 1796, godine umro u Zagrebu 29. VIII. 1872. Školovao se u Zagrebu najprije kao pitomac franjevačkog reda, a zatim prešao u biskupijske svećenike zagrebačke nadbiskupije u kojoj je najprije imenovan prebendarom i učiteljem pjevanja u bogosloviji zatim orguljašem i regensom chori. Glazbenu naobrazbu stekao je kod F. Langerera i J. Wisnera prvih zagrebačkih koralista. Skladao je više uspješnih skladbi za muški zbor od kojih treba posebno istaknuti *Requiem* za 3 muška glasa, sole i orkestar te značajni broj svjetovnih skladbi na hrvatske tekstove čime se je uvrstio među prve hrvatske skladatelje koji su skladali skladbe na hrvatske tekstove. Prvi je hrvatski skladatelj koji je uspješno obrađivao popijevke iz *Cithare octochorde*. Više o Juratoviću u: F. Dugan, Juratovićeve obradbe adventskih moteta, *Sveta Cecilija XXIV*, Zagreb 1930., str. 190; F. Dugan, "Requiem" Josipa Juratovića, *Sveta Cecilija XXV*, Zagreb, 1931., str. 5; A. Vidaković, *Crkvena glazba...* str. 8; A. Goglia, Josip Juratović, *Sveta Cecilija XXVIII*, Zagreb 1934., str. 65, 93, 122, 153.
- 17 Franjo Kostanjevac rodio se 25. III. 1839. u Varaždinu gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. U Zagrebu je završio bogosloviju, Glazbenu naobrazbu stekao je najprije u Varaždinu kod poznatog virtuozna na gitari Ivana Padovca, a zatim u Zagrebu kod Josipa Juratovića. Odlikovao se izuzetno lijepim, svijetlim tenorskim glasom i kao takav bio veoma cijenjen pjevač lamentacija u zagrebačkoj katedrali. Ostavio je više izvornih skladbi i obradbi za muški zbor drugih skladatelja. Umro je u Zagrebu 25. kolovoza 1910. Više o Kostanjevcu u slijedećim djelima: M. Zjalić, *Franjo Kostanjevac, Sveta Cecilija IV*, Zagreb, 1910., str. 58; A. Vidaković, *Crkvena glazba...* str. 11; K. Filić, *Glazbeni život Varaždina*, Varaždin 1972., str. 387.
- 18 Filip Hajduković rođen je u Ivančanima kod Bjelovara 4. XI. 1878. Umro u Zagrebu 1961. g. U Zagrebu završio je bogosloviju, te od 1902.-1904. školu za crkvenu glazbu u Regensburgu. Nije se bavio skladanjem. Objavio je više poučnih članaka o crkvenoj glazbi u prvim godištim *Svete Cecilije (Moja koralna rekolekcija* 1908., str. 58; *Za upoznavanje prave crkvene glazbe* 1907., str. 11, 17; *Pouka o koralu* 1909. str. 2, 15, 21, 35, 73, 94; Gregorijanski pjev u umjetničkom pogledu 1911. str. 58, Osnutak dječjačkog zbora

- kod prvostolne crkve zagrebačke, 1913. str. 84). Objavio je priručnik koralnog pjevanja 1905. pod naslovom *Psalterium parvum*. Više o Hajdukoviću u: M. Kanić, *30. godina rada zagrebačkog katedralnog pjevačkog zbora*, *Novosti*, Zagreb, 1938. 300; Filip Hajduković, *Jutarnji list*, Zagreb, 25. XI. 1939., str. 12; 30 godina rada F. Hajdukovića kao regens chori zagrebačke katedrale, *Hrvatska straža*, Zagreb, 1939., 89.
- 19 A. Vidaković rođen je u Subotici 2. X. 1914., umro u Zagrebu 18. IX. 1964. Gimnaziju završio u Travniku, bogosloviju u Zagrebu a studij crkvene glazbe na Papinskom Institutu u Rimu. Svestrano naobraženi glazbenik koji je zadužio hrvatsku glazbenu kulturu kao skladatelj, muzikolog i pedagog. O Vidakoviću postoji značajna literatura od koje svakako treba izdvojiti *Zbornik radova* sa znanstvenog savjetovanja o Albi Vidakoviću, *Sveta Cecilija XLV*, Zagreb 1975., str. 37-96.
- 20 Usp. MARKOV, A. Katalog metropolitanskih rietkosti, *Kulturno poviestni zbornik zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 1944, str. 505-560.
- 21 Usp. KNIEWALD, D. Breviarium secundum chorum alme Ecclesiae zagrabiensis, *Katolički list* 91, Zagreb 1940. br. 22, str. 261.: D. Kniewald, *Missale secundum chorum almi episcopatus zagrabiensis*, *Katolički list*, br. 23, str. 270; D. Kniewald, Zagrebačke obredne knjige XVIII. stoljeća, *Katolički list*, br. 27, str. 323.
- 22 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci...* str. 233. Možda je to antifonar MR 10 za kojega Kniewald tvrdi da je napisan za vrijeme biskupovanja Osvalda Thuza koji je biskupovao od 1466.-1499. (Usp. Kniewald D. *Zagrebački liturgijski kodeksi...* str. 103-104.
- 23 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci...* str. 471. I Bolonjska kronika za Pepelka tvrdi da je bio "musices apprime gnarus et canendi peritia ac singulari efformandorum characterum arte clarus" (Usp. Accorsi L. M. i Brizzi G. P. *Annali del Collegio...* str. 227).
- 24 Usp. IVANČAN, Lj. *Podatci...* str. 655.
- 25 O Vodopiji i Stepatiću više u: KNIEWALD, D. *Illuminacija i notacija zagrebačkih liturgijskih knjiga: RAD HAZU* 279, Zagreb 1944. str. 83; Ivančević B. *Nepoznati zagrebački kantual 17. stoljeća*, *Anali historijskog instituta u Dubrovniku II*, Dubrovnik 1953., str. 253. Kustos Đuro Dumbović dao je napisati kao kustos katedrale (1733.-1743.) dva pasionala koji se čuvaju u Metropolitanskoj knjižnici pod signaturama MR 3 i Mr 162. Vjerojatno ih je izradio jedan od navedenih skriptora. (Usp. Ivančan Lj. *Podatci...* str. 744.)
- 26 Usporedi bilješke 16, 17, 18, 19.
- 27 Usp. IVANČAN, LJ. *Podatci...* str. 408: Lj. Ivančan, Organiste prvostolne crkve zagrebačke, *Sveta Cecilija XIV*, Zagreb, 1920, str. 43, 89, 108.
- 28 Usp. VIDA KOVIĆ, A. *Crkvena glaba...* str. 6.
- 29 Pregled imena koralista koji su pjevali od 1788. do 1888. godine poredanih po godini nastupa na dužnost koraliste: 1788. godine Josip Dunczl, Karlo Hagenauer, Ferdo Hofman, Franjo Langer, Franjo Schey, Juraj Spanger; 1792. godine Franjo Reuman; 1810. godine Franjo Koprziva, Franjo Weigent, Franjo Kahauta; 1819. godine Juraj Karlo Wisner von Morgenstern, Josip Gramolić, Matija Larosch, Juraj Kesseldorfer; 1825. godine Juraj Zellner, Nikola Schey, Vatroslav Lichtenegger; 1850. godine Emanuel Simm; 1852. godine Ivan Oertl, Ivan Malinger, Ivan Reischil; 1855. godine Franjo Pokorni; 1856. godine Kašpar Horliwy; 1870. godine Ivan Strnad; 1871. godine Franjo Kostanjevac; oko 1880. godine Hinko Rangl, Vaclav Anton, Tošo Lešić, Tomislav Ivkanac, Đuro Eisenthuth, Josip Eisenuth. (Popis napravljen prema A. Vidaković, *Crkvena glazba...* str. 6-11; J. Barlè, O prvim koralistima prvostolne crkve zagrebačke, *Sveta Cecilija (VIII)*, Zagreb 1914., str. 53.
- 30 Usp. HAJDUKOVIĆ, F. Osnutak dječakčkog zbora kod prvostolne crkve zagrebačke, *Sveta Cecilija VII*, Zagreb 1913., str. 84.
- 31 Usp. VIDA KOVIĆ, A. *Crkvena glazba*, str. 24.
- 32 Usp. VIDA KOVIĆ, A. *Crkvena glazba*, str. 14.
- 33 Usp. bilješku br. 21.
- 34 Tekst odluke kojom se stare knjige imaju smjestiti u arhiv glasi: Ut amotis, atque ad Archivium Ecclesiae errigendum repositis libris choralibus, Ritus antiqui Breviarium et Missale Romanum ex Decreto Concilii Tridentini restitutum s. Pii Pontificis jussu editum, Clementis VIII. et Urbani VIII. autoritate recognitum cum corespondente libro choralis Antiphonarium, Hymnorum, Missarum ac reliquis pro cantu Ritum Romanum requisitis tam in choro, quam ad altare adhibeantur, additis festis propriis Hungariae et huius Dioecesis. Quecumque in processionibus cani per Clerum solent, ac debent, ea pari ratione per Ceremoniarium ope adiutorio Cantorum, ope et adiutorio cantorum intra dictum 4 Mensium terminum adjectis notis musicalibus secundum regulas Cantus firmi decorentur, talemquem libelum quolibet Canonicorum, aliumque beneficiatorum per Musicos descriptos sibi pro Cantu procurent. (Statuta Capituli... str. 155, 152.)
- 35 Peršičeva *Muka po Ivanu* snimljena je na kazetu *Veliki tjedan* u izdanju Kršćanske sadašnjosti iz Zagreba.
- 36 Usp. IVANČAN, Lj. *Zagrebački kanonici...* str. 344, 345, 340, 336, 328, 326, 314, 310, 545, 617, 602.

Zusammenfassung

Heuer sind es 900 Jahre von der Gründung von Zagreber Domchors. Der Chor bestant durch Jahrhunderte primar 28 Domherren die neben dem Messlesen auch im Chor gesungen haben. Neben ihnen war auch ein Chor von 12 Zagreber Prebendaren und von 12 anderen Chorpriestern wie auch von den Studenten der Zagreber Domschule.

Seit dem Jahre 1582 im Zagreber Dom war auch der Chor von Čazma-Domherren tätig, die auf der Flucht vor der Türken eine Zuflucht in Zagreb gefunden haben. In diesem Rahmen wirkte der Chor bis zum Jahre 1787. als der österreichische Kaiser-Josef II die Zahl der Zagreber Kanoniker reduziert hat und die Zagreber Domschule aufgehoben hat, damit die Zagreber Theologen in den Zentraltheologie in Pest studieren. In jener Zeit vom Anfang bis zum Jahre 1787 den Chor leiteten Canonici Cantores. Sie erreichen die erste Musikausbildung in Zagreber Domschule, nachher an den Theologien in Rom, Bologna und Wien wo das Zagreber Bistum seine Kollegium hatte. Im laufer der Jahrhunderte entwickelte sich in Zagreb Dom ein eigener Ritus, bekannt als Der alte Zagreber Ritus, gultig bis zum Bischof Maksimilijan Vrhovac. Für den Ritus waren auch späische Ritual-Bücher vorbereitet die mit der Hand in Domscriptorium (Handschrift) bzw. in Venedig Wien und Zagreb (Druck) vorbereitet waren. Mit der Zeit entwickelte sich ein eigenes gregorianisches Singen wie in den Codices und Gesangbüchern steht. Nach dem Jahre 1817 die Canonici Cantores wurden durch ausgebildete Musiker mit dem Titel Regens chori oder Director Chori ersetzt.

Maksimilijan Vrhovac hat nämlich das Singen in Dom den Berufsmusikern aus Wien übergeben (1788.). Mit ihnen entsteht im Dom wie allgemein in Zagreb eine neue Zeit. Sie führen Polyphonie mit Orchesterbegleitung in dem Dom ein. In Zagreb bieten sie Privatunterricht in Musik und mit der Gründung Musik Verein eröffnen sie eine öffentliche Musikschule von grosser kulturellen Bedeutung von Zagreb und ganz Kroatien. Zu dieser Zeit wirkten beteundende Regens Chori: Josip Juratović (1825-1871), Franjo Kostanjevac (1871-1910), Filip Hajduković (1910-1942), Albe Vidaković (1942-1964), Miho Demović 1964 bis heute mit der Unterbrechung von Jahre 1970 bis 1979 als dies Marijan Mihelčić und Ljubomir Galetić ausübten.

Die Regens Chori sind spitzer Musiker in Zagreb. Neben den Singen im Dom haben sie auch die Coralcodices abgeschrieben und redigirt. Dazu komponieren sie, unterrichten Musik und betreiben Musik wissenschaft. Allgemein sind sie in der Musikkunst in Zagreb in Kroatien tätig.

Dopuna skladateljskog profila Albe Vidakovića na temelju uvida u nedovršeni oratorij *Tužba u hramu*

Nikša Njirić, Zagreb

Nikša Njirić

Prigodom 10. obljetnice smrti Albe Vidakovića (1974. održan je znanstveni skup kojemu je zadatak bio osvijetliti Vidakovićevo djelovanje na raznim glazbenim područjima. Tada je, nažalost danas također pokojni, Mato Leščan prikazao skladateljski profil A. Vidakovića. O 25. obljetnici Vidakovićeve smrti, tj. 1989. svi su referati s toga skupa objavljeni u monografiji *Albe Vidaković – život i djelo*.

U ovom se prikazu nastoji baciti dodatno svjetlo na značajke Vidakovićeve stvaralaštva na temelju uvida u nedovršeni oratorij *Tužba u hramu*. M. Leščan je u svom globalnom prikazu dotaknuo, dakako, i to Vidakovićevo nedovršeno¹ djelo, ali ga – u okviru zadanih razmjera – nije mogao podrobnije prikazati.

Kao sažetak ranijih prikaza neka bude navedeno nekoliko citata, pretežno odlomaka iz Leščanova teksta, koji obilježuju Vidakovićevo skladateljsvo:

“Njegove se skladbe odlikuju ljepotom melodije, zanimljivošću polifonih spletova i produbljenim odnosom između teksta i glazbe te unošenjem hrvatskih folklornih elemenata” (Andreis).²

“Treba reći da ova misa predstavlja jedinstveni pothvat da se na području crkvene vokalno-instrumentalne umjetničke glazbe uvede tzv. istarska skala. Ono što su u svjetovnoj glazbi sretno ostvarili Slavko Zlatić, Ivo Lhotka-Kalinski, Ivo Kirigin i drugi, to je Vidaković uspio u crkvenoj glazbi. Njegov prodorni duh tražio je